

ISSN 2450-6486

<http://ehs.eeipsy.org>DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2022.3.10>

УДК 378: 373.2.011.3-051(043.3)

Світлана ГАВРИЛЮК

Організаційно-педагогічні умови забезпечення реалізації професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів

SVITLANA HAVRYLIUK. **Organizational and pedagogical conditions for ensuring the implementation of the professional and creative potential of future educators.** *The article raises the importance of developing the professional and creative potential of future educators. The essence of the concept: "professional creativity potential" of the educator is analyzed, the connections between professional and creative potential are revealed, taking into account the competencies and professional qualities of the educators of pre-school education. The organizational and pedagogical conditions for the realization of professional creativity of future educators are defined and justified: the presence of positive motivation of future pre-school teachers for pedagogical creativity;*

- *organization of educational creative space of higher educational institutions;*
- *taking advantage of situations of professional creative success;*
- *ensuring the subject-subject relations of teachers and students in the*

Received 11.22.2021

Peer-reviewed 12.06.2021

Revised version received 12.18.2021

Accepted 12.20.2021

process of creative growth of the personality of future educators of preschool educational institutions. Knowledge about the essence and mechanism of the creative process is an important component of the preparation of the educator for future professional experience, along with knowing the characteristics of the creative personality, the specificities of children's creativity, and the effective factors of its development, which is the prospect of further scientific research.

Keywords: *creativity, professional training, professional self-improvement, creative self-realization, positive motivation for pedagogical activity, educational and creative space.*

Вступ: матеріали й методи. З метою з'ясування наявних рівнів готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до творчої діяльності у кожній групі студентів було використано діагностувальні завдання до відповідного критерію. Для розвитку професійно-творчого потенціалу студентів використовували систему методів і прийомів активізації та стимуляції творчої діяльності КАРУС, основу якої складають навчально-тренувальні вправи (за методикою В. Моляко), серед яких: комбінування, аналогізування, реконструювання, що сприяли розвитку здатності до творчої фантазії, створення художніх образів. У роботі зі студентами також використовувалися такі методи розвитку конструктивного мислення, як метод часових обмежень, раптових заборон, швидкого ескізування, метод нових варіантів, інформаційної недостатності та інформаційної перенасиченості, метод абсурду та ситуаційної драматизації.

Для реалізації організаційно-педагогічних умов розвитку професійно-творчого потенціалу студентів було використано такі форми діалогічного (інтерактивного навчання), як дидактичні, дослідницькі й ділові ігри (ситуативно-рольові, творчі, конструктивно-рольові), які сприяють творчому професійному становленню майбутніх фахівців.

Розвитку професійно-творчого потенціалу, організаторських, комунікативних, інтелектуальних здібностей майбутніх вихователів сприяли активні форми роботи зі студентською молоддю: участь у науково-дослідній роботі, науково-практичних конференціях, цікавих творчих проектах, організація спільної роботи студентів факультету та вихователів закладів дошкільної освіти. Це дало змогу майбутнім фахівцям виявити себе активними учасниками творчого процесу.

Теоретичний огляд. Сучасне суспільство ставить нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, які наділені високою працездатністю, мають добре розвинені творчі якості, нестандартне мислення, особистісні уміння і навички, пов'язані з ефективними комунікаціями, організацією власної професійної діяльності.

Якісна підготовка майбутнього педагога до ефективної професійної діяльності наразі є одним із пріоритетних завдань системи освіти сучасної вищої школи. На думку багатьох учених (А. Богуш, Ш. Амонашвілі, В. Загвязинського, І. Зязюна, В. Кан-Калика, М. Нікандрова, Н. Кузьміної, Ю. Кулюткіна, В. Моляко, В. Панова, С. Сисоевої та ін.), кожному педагогу властиве прагнення до безперервного розвитку свого потенціалу, оскільки творчість є необхідною умовою його професійного становлення.

Щоб фахові знання студентів могли відповідати новим вимогам, необхідно ввести низку змін до організації професійної освіти майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Головною метою таких освітніх новацій має стати підготовка конкурентоздатного на ринку праці, висококваліфікованого, професійно компетентного, креативного, впевненого, відповідального спеціаліста, який вільно володіє набутими вміннями і навичками, прагне до професійно-творчої самореалізації. Це передбачає формування професійно-творчого потенціалу студентів.

Насамперед з'ясуємо поняття «потенціал». Розглянемо співвідношення дефініцій «потенціал», «творчий потенціал», «професійний потенціал» та проаналізуємо взаємозв'язок професійного та творчого потенціалу з врахуванням професійно-творчих якостей особистості вихователя закладу дошкільної освіти.

Для розуміння феномена «потенціал» визначимо зміст цього поняття у словникових джерелах. У сучасному розумінні термін «потенціал» у термінологічних джерелах визначається, як сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил тощо, що можуть бути використані в певній галузі, діяльності, сфері; по-друге, запас чого-небудь, резерв; по-третє, приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов [1, с. 902].

Л. Орбан-Лембрик зауважує, що потенціал розвитку особистості закладено в ній самій, у її потребах та здібностях, особливо в тих, які спрямовані на саморозвиток. Більшою мірою це стосується творчих

здібностей індивіда, які забезпечують високий рівень його розвитку як у професійній, так і в повсякденній життєдіяльності.

Серед умов, що стимулюють розвиток особистісного потенціалу особистості, виокремлюють такі:

- ситуації незавершеності або відкритості (на відміну від регламентованих, суворо контрольованих);
- спонукання до постановки питань;
- стимулювання відповідальності й незалежності;
- акцент на самостійних розробках, спостереженнях, почуттях, узагальненнях тощо [6, с. 162-163].

За словами Г. Данилової, потенціал – це не тільки те, що дано суб'єкту генетично, але й таке, що постійно індивідуально поповнюється, поновлюється і вдосконалюється, система знань та вмінь, безпосередньо пов'язаних із професіоналізмом [2, с. 56].

Значний інтерес у контексті зазначеної проблеми становлять багаторічні психолого-педагогічні дослідження проблем творчої діяльності, творчої та професійної обдарованості, психології безпеки творчої особистості, проведені засновником вітчизняної наукової школи психології творчості В. Моляко, який розробив концепцію формування творчої особистості і в системі творчого потенціалу виокремив такі складники:

- задатки, нахили, які проявляються в підвищеній чутливості, певній вибірковості, перевагах, а також у динамічності психічних процесів; інтереси, їх спрямованість, частота й систематичність прояву, домінування пізнавальних інтересів; допитливість, прагнення до створення нового, схильність до вирішення й пошуку проблем; швидкість у засвоєнні нової інформації, утворення асоціативних масивів;
- схильність до постійних порівнянь, зіставлень, виробленні еталонів для наступного відбору; прояв загального інтелекту – сприймання, розуміння, швидкість оцінювання й вибору шляхів рішення, адекватність дій;
- емоційна забарвленість окремих процесів, емоційне ставлення, вплив почуттів на суб'єктивне оцінювання, вибір, перевагу тощо;
- здатність до творчості – уміння комбінувати, знаходити аналоги, реконструювати; схильність до зміни варіантів, оптимальність у рішеннях, раціональне використання засобів, часу тощо;

- інтуїтивізм – здатність до прояву неусвідомлюваних швидких оцінок, рішень, прогнозів;
- здатність до вироблення особистісних стратегій і тактик під час вирішення нових проблем, завдань, пошуку виходу зі складних, нестандартних, екстремальних ситуацій тощо [4, с. 23-24]. Уважаємо, що виокремлені вченим акмеологічно-особистісні параметри стають константою, що визначає професіоналізм майбутнього фахівця дошкільної освіти. Вищезазначені характеристики творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів формуються здебільшого в рамках системи вищої освіти, коли студент розвиває необхідні професійні якості, інтереси, педагогічні здібності, необхідні для педагогічної творчої діяльності в сучасному закладі дошкільної освіти.

Відповідно у підготовці майбутніх вихователів, необхідною є системна цілеспрямована робота з формування професійно-творчого потенціалу фахівців, яка в подальшому сприятиме саморозвитку та самовдосконаленню вихователів, а в результаті – набуттю ними високого рівня професіоналізму та педагогічної майстерності в майбутній педагогічній діяльності.

Взаємов'язок між поняттями професійного й творчого потенціалу вихователя закладу дошкільної освіти підкреслюють дослідники проблеми педагогічної праці: О. Антонова, А. Богуш, О. Бодальов, Н. Гавриш, Ю. Гагін, Г. Данилова, А. Деркач, В. Кузь, Н. Кузьміна, В. Огнев'юк, С. Пальчевський, С. Пожарський, А. Реан, З. Сіверс, Т. Сущенко, Л. Хоружа, Г. Хозяїнов та ін.

Так, органічну єдність професіоналізму і творчості педагога Т. Сущенко вбачає в тому, що він повинен чітко визначати перспективу, проектувати досягнуте в майбутньому як реальне. Це і є проявом педагогічної творчості як вищої особистісної педагогічної позиції і професіоналізму [8, с. 197]. У структурі професійного потенціалу педагога автор виокремлює такі компоненти: професійну підготовку, професіоналізм, творчість і педагогічну культуру.

Результати й дискусія. Таким чином, важливо створити у вищому закладі освіти сприятливі організаційно-педагогічні умови для розвитку творчих педагогічних здібностей, стимулювання ініціативи, активності, пошуку, самостійності майбутніх вихователів. Організацію їхньої творчої діяльності важливо спрямувати на

оволодіння різноманітними методиками педагогічного супроводу розвитку творчості дітей дошкільного віку.

Зауважимо, що поняття «умова» в науковій літературі має різні визначення як: «обстановка», яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь [5, с. 617].

Звертаючись до характеристики поняття «педагогічні умови» вчені розглядають їх як: «сукупність взаємопов'язаних обставин, що необхідні для створення цілеспрямованого освітнього процесу багаторівневої професійної підготовки спеціалістів. Організаційні умови, розглядають як: сукупність взаємопов'язаних чинників, які забезпечують цілеспрямоване керування освітнім процесом багаторівневої професійної підготовки спеціалістів [3, с. 359].

Під організаційно-педагогічними умовами підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної творчості розуміємо сукупність змісту, форм, методів, просторового середовища, які впливають на їх готовність до творчої педагогічної діяльності з дітьми дошкільного віку.

Зупинимось більш докладно на обґрунтуванні цих умов для професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Першою організаційно-педагогічною умовою визначено наявність позитивної мотивації майбутніх вихователів до педагогічної творчості. Мотивація педагогів до професійної діяльності, та мотиви професійної діяльності є предметом багатьох наукових досліджень (Л. Божович, Л. Грень, С. Занюк, С. Рубінштейн, А. Маркова, О. Лук, О. Кульчицька, О. Леонтьев, В. Моляко, О. Павлик, В. Семиченко, та ін.). Внутрішній спонукальний мотив, на думку вчених, зосереджений на прагненні до інтелектуального успіху, самореалізації особистості, бажанні знаходити і розв'язувати нові проблеми дуже важливий для педагогічної творчості.

Серед ознак наявності стійкої позитивної мотивації майбутніх вихователів до педагогічної діяльності виокремлено мотиви: домінування спонук щодо досягнення високих творчих результатів у майбутній професійній діяльності; прагнення брати активну участь у творчій діяльності з дітьми дошкільного віку, бути організатором та генератором нових ідей; потреба студента в отриманні нових знань, самостійності, творчій самореалізації, саморозвитку та професійному самовдосконаленні; самоствердження, що полягає в афіліації, у почутті власної гідності, самоідентифікації, бажанні працювати на

благо інших людей, умінні долати соціально-педагогічні бар'єри розвитку педагогічної творчості.

До мотиваційних факторів, що негативно впливають на розвиток педагогічної творчості майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів належать: емоційна пригніченість, домінування негативних емоцій, тривожність, невпевненість у собі, надмірна активність, що заважає довести справу до кінця, недостатньо сформоване творче мислення, несприятлива динаміка мотивації, її згасання, втрата інтересу до майбутньої професії, домінування мотивації уникнення невдачі над мотивацією прагнення до професійного успіху та ін.

Високий рівень позитивної мотивації майбутніх вихователів до педагогічної творчості свідчить про те, що в майбутнього педагога домінує спонукання щодо досягнення високих професійних результатів в майбутній педагогічній діяльності. Домінування стійких мотивів позитивної мотивації до педагогічної творчості майбутніх вихователів характеризує професійно творчу спрямованість особистості, яка є важливою характеристикою творчої особистості.

Особливо слід наголосити на важливості взаємозв'язку між мотиваційним та емоційним чинниками педагогічної творчості майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти. Захоплення педагогічною діяльністю, любов до своєї професії, маленьких вихованців, прагнення творчого успіху, самовдосконалення, сприятливий творчий клімат у студентському колективі, позитивний емоційний настрій суттєво впливають на розвиток педагогічної творчості студентів в процесі їх професійної підготовки.

Серед особливостей мотиваційної сфери майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, які впливають на готовність до педагогічної творчості, в процесі їхньої професійної підготовки у закладі вищої освіти, пріоритетними вважаємо такі:

- захоплення педагогічною діяльністю, пізнавальний інтерес до навчання, любов до своєї професії, до маленьких вихованців;
- бажання творити разом з дітьми;
- впевненість у собі, прагнення до майбутньої творчої діяльності, професійного успіху та високих результатів у майбутній професійній діяльності, самостійності, відповідальності, саморозвитку, самореалізації та самовдосконалення;
- подолання соціально-педагогічних бар'єрів розвитку педагогічної творчості;

- демократичний стиль спілкування викладача із студентом, створення ситуації вибору.
- сприятливий творчий клімат у студентському колективі, позитивний емоційний настрій, педагогічний оптимізм тощо.

Зі сказаного вище можна дійти висновку, що вагомий вплив на мотивацію педагогічної творчості студентів – майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти – мають такі соціальні чинники: спілкування з друзями, викладачами, співробітництво, надання свободи творчості, заохочення інтелектуально-творчої ініціативи, оригінальності, самостійності тощо.

Таким чином, важливими завданнями у фаховій підготовці вихователів закладів дошкільної освіти є формування позитивної мотивації до педагогічної творчості, за допомогою інтересу до вибраної професії, потреби у професійній творчій діяльності, рефлексії та самореалізації. Домінування у студента інтересу до змісту майбутньої педагогічної діяльності, розуміння значущості своєї професії для громадянського суспільства, усвідомлення свого покликання є основою педагогічної творчості та професіоналізму майбутнього фахівця.

Друга організаційна-педагогічна умова – *організація розвивального освітньо-творчого простору вищого навчального закладу*. Організація розвивального освітньо-творчого простору вищого навчального закладу передбачає формування творчої атмосфери для розвитку креативного мислення, стимулювання творчої активності, ініціативності, творчого пошуку студентів. Наявний у вищому навчальному закладі морально-психологічний клімат спрямований на самовдосконалення молоді людини, формування у неї готовності до сприйняття всього нового і нестереотипного, сприятливого до майбутньої інноваційної професійної педагогічної діяльності, заохочення до продукування оригінальних ідей, завдяки чому з'являється простір для пробудження креативності, активної творчої праці студентів.

Важливим елементом формування творчого мислення студентів є подолання чинників, які блокують їхню творчу активність. Це передбачає формування творчої атмосфери для розвитку креативного мислення, стимулювання творчої активності, ініціативності, творчого пошуку студентів. Усі учасники освітнього процесу у вищому навчальному закладі мають створити морально-

психологічний клімат у колективі «викладач-студент», який спрямований на самовдосконалення молодшої людини, формування у неї готовності до сприйняття всього нового і нестереотипного, сприятливого до майбутньої інноваційної професійної педагогічної діяльності. Завдяки цьому з'являється простір для активної творчої праці студентів.

В. Радул зауважує, що середовище може міститися у просторі, оскільки «простір» є багатовимірним, а «середовище» – лише один із його вимірів. Автор зауважує, що чітке уявлення студента про професійне майбутнє, уміння вибудовувати свій освітній простір на різних етапах професійного становлення та готовність реалізувати себе у ньому фактично є діагностованим результатом саморозвитку особистості в період професійної підготовки, формування певного виду професійно-освітнього простору, якому притаманний розвивальний характер. Вчений виділяє такі критерії ефективності розвитку освітнього середовища в системі багаторівневої підготовки: широта, соціальна активність, мобільність освітнього середовища. Широта освітнього середовища слугує структурно-змістовою особливістю, що визначає, які суб'єкти, об'єкти, процеси та явища містяться в даному освітньому середовищі. Показниками цього критерію є різноманітні освітні траєкторії; інтеграція з іншими освітніми закладами, зокрема й на міжнародному рівні; міжвузівський обмін педагогами та студентами; можливості вибору освітніх мікросередовищ, отримання додаткової професійної кваліфікації, можливість вибору викладача тощо [7, с. 27]. Соціальна активність освітнього середовища є критерієм його соціальноорієнтованого потенціалу в середовищі існування. Мобільність освітнього середовища є критерієм його здатності до органічних еволюційних змін у контексті взаємодій із середовищем існування. Показниками цього критерію можуть бути мобільність цілей, зміст, засоби освіти, кадрового складу [7, с. 27].

На думку Л. Туріщевої, основним критерієм творчого освітньо-виховного середовища виступає його емерджентність – властивість, яка свідчить, що проєктована система освіти визначена необхідністю комплексного вирішення соціокультурних, освітніх, розвивальних, виховних проблем, спрямованих на формування вільної, високоосвіченої, соціально адаптованої, конкурентоспроможної, творчої особистості [9, с. 60]. Таким чином, створення розвивального освітньо-творчого простору у закладі вищої освіти сприятиме

розвитку творчої активності студента в навчальній діяльності, розвитку суб'єктної позиції, актуалізації професійно-творчого потенціалу, що в подальшому забезпечить розвиток потреби майбутнього вихователя в педагогічній творчості.

Використання ситуацій професійно-творчого успіху є важливою умовою розвитку професійно-творчого потенціалу майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, формування його готовності до педагогічної творчої діяльності. Головний принцип успішної діяльності студента – це впевненість у собі, у своїх знаннях, уміннях, власних силах. Тому для розвитку професійно-творчого потенціалу студента необхідна постійна система стимулювальних і цілеспрямованих підкріплень, основним з яких є успіх. Без його відчуття студент втрачає інтерес до навчальних занять, але досягнення здобутків у навчальній діяльності утруднюється низкою обставин, серед яких можна назвати нестачу знань і вмінь, психічні й фізіологічні особливості розвитку, слабку саморегуляцію та ін.

Педагогіка успіху, що побудована на принципах толерантності та взаємодопомоги, забезпечувалася педагогічним супроводом, творчою взаємодією викладача та студента, виявом поваги до учасників творчого процесу, дозволяла проектувати роботу, спрямовану на формування у майбутніх фахівців прагнення до здобуття знань і досягнення успіху в навчанні, бажання експериментувати й пізнавати нове, жити повноцінним, активним, сповненим цікавими подіями і творчими досягненнями студентським життям. Важливе значення для реалізації умови – використання ситуацій професійно-творчого успіху – має зміна позиції педагога вищої школи, що стає каталізатором творчих процесів у стосунках зі студентом, яким притаманні толерантність, повага до особистості кожного, співтворчість, передбачений суб'єкт-суб'єктний зв'язок між викладачем та студентом. Тому педагогічно виправданим є створення для студента ситуації успіху, яка може стати суб'єктивним переживанням задоволення від процесу й результату самостійно виконаної діяльності. У такій ситуації педагог є персоніфікатором певної системи цінностей, а у ставленні до молоді також проявляє себе і як тьютор (наставник), і як педагог-фасилітатор (забезпечує підтримку, сприяє досягненню успіху), і як старший радник, який знаходиться в позиції «поряд зі студентом».

Забезпечення суб'єкт-суб'єктних взаємин викладачів і студентів у процесі творчого зростання майбутніх вихователів закладів

дошкільної освіти вимагало рівноправної партнерської взаємодії, позитивної відкритості, передбачало довіру як викладача до студента, так і студента до викладача, педагогічний оптимізм, толерантність до думки іншої людини, оптимістичне оцінювання професійних можливостей молодой людини, віру в її професійний успіх. Для забезпечення суб'єкт-суб'єктних взаємин викладачів і студентів у процесі творчого зростання особистості майбутніх вихователів було використано такі форми діалогічного (інтерактивного навчання), як дидактичні, дослідницькі й ділові ігри (ситуативно-рольові, творчі, конструктивно-рольові), які сприяли творчому професійному становленню майбутніх фахівців. Така суб'єкт-суб'єктна позиція виявилася активним стимулом для подальшого професійного зростання учасників навчально-виховного процесу вищого навчального закладу, а рівноправні суб'єкт-суб'єктні взаємини між студентом і викладачем, побудовані на діалогічному спілкуванні, емпатії та рефлексії, підвищували рівень ініціативності й творчої активності студентської молоді, що сприяло її творчій самореалізації в майбутній професійній діяльності.

Задля створення ситуації професійного творчого успіху була організована співпраця студентів із політичними та громадськими організаціями, з партнерами з інших наукових установ та педагогами-практиками, партнерами-практиками у формі «молодіжних дослідницьких колективів» тощо. Було проведено творчі зустрічі студентів із досвідченими вихователями, завідувачами та методистами дошкільних навчальних закладів, молодими педагогами, які успішно реалізують свій творчий потенціал; відбувалися прес-шоу з представниками засобів масової інформації («Чи потрібна людині творчість?»); прес-конференції «Жити творчістю і передати її дітям!», «Генезис творчого потенціалу дітей дошкільного віку», інтернет-шоу «Феєрія творчості», «Творчі перфоменси» з використанням інформаційних, телекомунікаційних технологій, Інтернету тощо; вивчення досвіду роботи педагогів-новаторів з питань розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку; складання з майбутніми вихователями конспектів занять, різноманітних виховних заходів, ігор-розваг та проведення їх із дітьми під час педагогічної практики.

Педагог-майстер знає, що для студента важливо подолати страх, напруженість, невпевненість у власних силах тощо. Тому педагогічна фасилітація має важливе значення для формування суб'єкт-

суб'єктних рівноправних стосунків між викладачем та студентом, створення атмосфери довіри один до одного та усунення таких негативних чинників, як пригнічення, страх, загроза гідності студента шляхом застосування концепції педагогічного стимулювання, тактик педагогічної підтримки, які сприяють розвитку позитивних мотивів до навчання та майбутньої творчої діяльності. Таким чином, фасилітація сприяє значному підвищенню творчої продуктивності студентів, за допомогою взаєморозуміння, співтворчості, зацікавленості всіх учасників творчого процесу.

Висновки. Показниками професійно-творчого потенціалу особистості вихователя є його гуманістична спрямованість, психолого-педагогічна компетентність, гнучкість мислення, самосвідомість, творча активність, цілеспрямованість, відповідальність, ініціативність, почуття гумору тощо. Відтак, вищезазначене дозволяє стверджувати, що професіоналізм майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, завжди пов'язаний з особистісно-творчим розвитком. Відповідно сучасний вихователь закладу дошкільної освіти має бути підготовленим до майбутньої професійної педагогічної діяльності як до творчого процесу. Професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до педагогічної творчості пов'язана з розвитком таких фахово важливих творчих якостей особистості, як відкритість новому педагогічному досвіду, цілеспрямованість, організованість, активність, ініціативність, професійна самосвідомість, висока потреба у педагогічній творчості, що забезпечить найвищі показники їх професійно-творчого потенціалу.

Отже, навчання у закладі вищої освіти – це особливий життєвий період, який пов'язаний із формуванням професійних інтересів майбутніх педагогів, визначенням стійких професійних намірів, розвитком їхньої професійної самосвідомості, тому так важливо створити в освітньому просторі сприятливі організаційно-педагогічні умови для формування професійної компетентності студентів, їхньої готовності до активної самостійної діяльності, розвитку педагогічних здібностей, генерування творчих ідей, стимулювання ініціативи, самостійності, творчого пошуку. А це означає, що у вищій школі має домінувати розвивальне освітньо-виховне творче середовище, суб'єкт-суб'єктні взаємини викладача й студента, ситуація успіху, авторитарна педагогіка має поступитися місцем педагогіці толерантності.

Таким чином, вибір таких організаційно-педагогічних умов як: (наявність позитивної мотивації майбутніх вихователів

закладів дошкільної освіти до педагогічної творчості; організація розвивального освітньо-творчого простору вищого навчального закладу; використання ситуацій професійно-творчого успіху) зумовлений тим, що їх практична реалізація сприяє актуалізації професійно-творчого потенціалу студента, розвитку його педагогічних здібностей, стимулювання ініціативи, самостійності, креативності, формування суб'єктної позиції.

Зацікавленість студента майбутньою професією буде зростати, якщо він особисто братиме активну участь у творчому процесі, відчує причетність до справи, оскільки елементи творчості в процесі навчання можливі лише при використанні активних форм здобуття знань – ділових ігор, акмеологічних творчих професійних тренінгів, імітаційного моделювання тощо. З цією метою передбачається формування в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти таких умінь: генерувати нестандартні ідеї, використовуючи асоціації, комбінування, методи активізації творчості, алгоритми та спеціальні прийоми технології творчості у процесі вирішення професійних завдань; застосовувати у своїй роботі досвід творчої діяльності інших, самостійно організовувати творчу співпрацю з дітьми дошкільного віку; формувати власний стиль професійної творчої діяльності.

Модернізація процесу професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, передбачає пошук нових ефективних напрямів організації навчально-виховної діяльності у вищому навчальному закладі, спрямованих на формування професіоналізму фахівців: оновлення змісту професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів на основі запровадження інноваційних технологій навчання; розробку моделі акмеологічної служби, яка буде функціонувати в рамках вищої школи; програм психолого-акмеологічного супроводу професійного становлення майбутнього фахівця навпротязі всіх років навчання; проектування творчого розвивально-освітнього середовища; актуалізацію професійно-творчого потенціалу студентів з метою акмеологічного розвитку; розробку акмеограми та акмеологічної моделі професійних особливостей висококваліфікованих фахівців дошкільної освіти.

References:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
2. Данилова Г. С. Методична акмеологія: стратегічний ресурс професійно-особистісного розвитку методиста системи післядипломної освіти. Освіта і управління. 2012. № 4. С. 51–63.
3. В. В Крижко. Антологія аксіологічної парадигми освіти. Київ: Освіта України, 2005. 440 с.
4. Моляко В. А. Проблемы психологии творчества и разработка подхода к изучению одаренности. Обдарована дитина. 2002. № 2. С. 23-24.
5. Новий тлумачний словник української мови [укл.: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко]. К.: Аконіт, 2001. Т. 2: Ж – О. 911 с.
6. Л. Е. Орбан-Лембрик, Психологія управління: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2003. 568 с.
7. Радул В. В. Розвиток соціального середовища вищого навчального закладу. Витики педагогічної майстерності: зб. наук. праць. Серія «Педагогічні науки» / Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2015. Вип. 15. С. 81-88.
8. Сущенко Т. І. Педагогічна творчість – найвагоміший показник професіоналізму вчителів і викладачів вищої школи. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць / за ред. Л. Л. Товажнянського, О. Г. Романовського. Х.: НТУ «ХП», 2010. Вип. 27 (31), ч. 1. С. 197–200.
9. Туріщева Л. В. “Професійний розвиток педагога: психологічний аспект”, Харків: Основа, 2006, 144 с.

Transliteration of References:

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy. T.V. Busel (Ed.). «Perun», Kyiv, 2004. 1440 c. [in Ukrainian].
2. Danylova, H. S. Metodichna akmeologiya: strategichniy resurs profeslyno-osobistlnogo rozvitku metodista sistemi pislyadiplomnoyi osvIti, Osvita i upravlinnya. 2012. no 4. p. 51- 63. [in Ukrainian].
3. Kryzhko, V. V. (2005). Antolohiia aksiolohichnoi paradyhmy osvity, Kyiv: Osvita Ukrainy, 2005. p. 440. [in Ukrainian].
4. Molyako, V. A. (2002). Problemy psihologii tvorchestva i razrabotka podhoda k izucheniyu odarennosti, Obdarovana ditina, № 2. p. 23-24. [in Ukrainian].
5. Novyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy [ukl.: Yaremenko, V. V., Slipushko, O. M., Kyiv: Akonit, 2001. T. 2. [in Ukrainian].
6. Orban-Lembryk, L.E. Psykholohiia upravlinnia: navch. posibnyk. Kyiv, Akademvydav, 2003. [in Ukrainian].

7. Radul, V. V. Rozvytok sotsialnoho seredovyshcha vyshchoho navchalnoho zakladu. Vytoky pedahohichnoi maisternosti: zb. nauk. prats. Seriiia «Pedahohichni nauky», Poltavskyi nats. ped. un-t im. V. H. Korolenka. Poltava, 2015. vol. 15. [in Ukrainian].
8. Sushchenko, T. I. (2010). Pedahohichna tvorchist – naivahomishyi pokaznyk profesionalizmu vchyteliv i vykladachiv vyshchoi shkoly. Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity: zb. nauk. prats za red. L. L. Tovazhnianskoho, O. H. Romanovskoho. Kh.: NTU «KhPI», Vyp. 27 (31), ch. 1. [in Ukrainian].
9. Turisheheva, L. V. (2006) “Profesiinyi rozvytok pedahoha: psykhologichnyi aspekt”, Osnova, Kharkiv, 2006. 144 s. [in Ukrainian].

The Author

Svitlana Havryliuk
*Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor of the Department of Pre-school Education,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
Uman, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-1264-3527>
E-mail: svetlanagavrulyik@gmail.com*

Abstracts

СВІТЛАНА ГАВРИЛЮК. **Організаційно-педагогічні умови забезпечення реалізації професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів.** В статті актуалізовано значущість розвитку професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів. Проаналізовано сутність поняття: «професійно-творчий потенціал» вихователя, розкрито взаємозв'язок професійного та творчого потенціалу з врахуванням професійно творчих якостей вихователя закладу дошкільної освіти. Визначено і обґрунтовано організаційно-педагогічні умови реалізації професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів: - наявність позитивної мотивації майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до педагогічної творчості; - організація розвивального освітньо-творчого простору вищого навчального закладу; - використання ситуацій професійно-творчого успіху; - забезпечення суб'єкт-суб'єктних взаємин викладачів і студентів у процесі творчого зростання особистості майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Важливим компонентом під-

готовки вихователя до майбутньої професійної діяльності є знання про суть та механізм творчого процесу, характеристики творчої особистості, особливості дитячої творчості й дієві чинники її розвитку, що і є перспективою подальших наукових розвідок.

Ключові слова: креативність, професійна підготовка, професійне самовдосконалення, творча самореалізація, позитивна мотивація до педагогічної діяльності, освітньо-творчий простір.

SVITLANA HAVRYLIUK. **Organizacyjno-pedagogiczne uwarunkowania zapewnienia realizacji potencjału zawodowego i twórczego przyszłych nauczycieli przedszkolnych.** Artykuł aktualizuje znaczenie rozwijania potencjału zawodowego i twórczego przyszłych nauczycieli przedszkolnych. Przeanalizowano istotę pojęcia „potencjał zawodowy i twórczy” nauczyciela przedszkolnego, opisano związek między potencjałem zawodowym a twórczym, z uwzględnieniem cech zawodowych i twórczych nauczyciela przedszkolnego. Określono i uzasadniono warunki organizacyjno-pedagogiczne realizacji potencjału zawodowego i twórczego przyszłych nauczycieli przedszkolnych: - obecność pozytywnej motywacji przyszłych nauczycieli przedszkolnych placówek edukacyjnych do twórczości pedagogicznej; - organizacja rozwojowej przestrzeni edukacyjno-kreatywnej placówki edukacyjnej; - wykorzystanie sytuacji sukcesu zawodowo-twórczego; - zapewnienie relacji podmiotowo-przedmiotowych nauczycieli i studentów w procesie kształtowania osobowości twórczej przyszłych wychowawców przedszkolnych placówek edukacyjnych. Ważnym elementem przygotowania wychowawcy do przyszłej działalności zawodowej jest wiedza o istocie i mechanizmie procesu twórczego, cechach osobowości twórczej, specyfice twórczości dziecięcej oraz efektywnych czynnikach jej rozwoju, co stanowi perspektywę dalszych badań naukowych.

Słowa kluczowe: kreatywność, kształcenie zawodowe, samodoskonalenie zawodowe, twórcza samorealizacja, pozytywna motywacja do działalności pedagogicznej, przestrzeń edukacyjno-kreatywna.